

העֵלֹן מוֹקֵדֶשׁ לְכַבוֹד יוֹם הַהִילּוּלָא שֶׁל רַבְנֵי הַקְּדוּשׁ הָרַב יִשְׂרָאֵל אֲבוּחֶצִירָא (ה'בָּבָא סְאִלִי") זִיע"א,
שָׁחַל בְּ-ד' בְּשַׁבָּט

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת 16:15

©

פְּרֶשֶׁת הַשַּׁבּוּעַ: בֹּא

יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 17:27

עֵרַב שַׁבַּת ב' שַׁבַּט תשע"ד (3.1.14)

הַפְּטָרָה: "הַדְּבָר אֲשֶׁר" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וּקְשַׁרְתֶּם לְאוֹת עַל יָדְךָ וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ"

עַל מִצְוֹת תְּפִילִין כּוֹתֵב הַשֵּׁל"ה הַקְּדוּשׁ: "וְסוּד תְּפִילִין עֲמוּק מִי יִמְצְאוּנוּ, אֲבָל אֲכַתּוּב מְעַט מְזַעֵיר מִמָּה שֶׁכְּתַבוּ חֲכָמֵי אֲמֵת. דַּע, שְׁצַרֶיךָ לְנֶהוּג בְּהֵן קְדוּשָׁה גְּדוּלָּה, לְפִי שֵׁישׁ בְּהֵן סוּד הַמְּרַכְּבָה הַקְּדוּשָׁה, וְאַחַר שֶׁנִּחְרַב הַבַּיִת כְּתַב הַקְּדוּשׁ רַשְׁב"י ("חֵי שְׂרָה" קכט), שֶׁעַל (ה)תְּפִילִין נֹאמַר: 'וְעִשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְכֶם'. שֶׁבְּסִיבְתֶם הַקַּב"ה מְשַׁרְה אֶת שְׁכִינְתוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, לְפִי שֶׁהֵם (=הַתְּפִילִין) סוּד הַמְּרַכְּבָה וְסוּד הָאֲבוֹת. וְלִכֵּן יֵשׁ בְּהֵן (אוֹת) שִׁי"ן שֶׁל ג' רַגְלִים מְצַד יְמִין, כְּנֶגֶד הָאֲבוֹת אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וּמְצַד שְׂמָאל (אוֹת) שִׁי"ן שֶׁל ד' רַגְלִים כְּנֶגֶד ד' (=4) חֵיּוֹת נוֹשְׂאֵי הַמְּרַכְּבָה (=אַרְיֵה, נֶשֶׁר, שׁוֹר, אָדָם)".

וְעוֹד הוֹסִיף הַשֵּׁל"ה בְּסִפּוֹר "מִצְוֹת תְּפִילִין" (א, ד'): "וַיֵּשׁ סוֹבְרִים עוֹד בְּעַנְיַן תְּפִילִין וְאוֹמְרִים, כִּשֶׁם שֶׁהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה בְּ-ד' (=4) חֵיּוֹת הַמְּרַכְּבָה עַל שְׁנֵי הַכְּרוּבִים, כֵּן הַמְּנִיחַ תְּפִילִין (הוּא בְּעֵצְמוֹ) מְרַכְּבָה לְשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וְהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו בְּ-ד' (=4) פְּרָשׁוֹת עַל שְׁנֵי אֵיבָרִים הַמְּיוֹחָדִים שְׁבוּ הַמָּחַ וְהַלֵּב. הַמָּח מְכַאֵן וְהַלֵּב מְכַאֵן, וְזֶה סוּד הַכְּתוּב (שְׁמוֹת כה, יט): 'כְּרוּב אֶחָד מְקַצֵּה מְזֵה וְכְרוּב אֶחָד מְקַצֵּה מְזֵה'... וַיְנַיְחֶם (=אֶת הַתְּפִילִין) מִיַּד קוֹדֵם שִׁיאֲמַר 'פְּרֶשֶׁת הַתְּמִיד' וְשֶׁאֵר פְּרָשׁוֹת הַתְּמִיד, מֵאַחַר וְהַתְּפִילִין הֵם בְּמִקּוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכְּתַבוּ לְעִיל... עַל-כֵּן, מִן הָרְאוּי לֹאמַר בְּהֵם מַעֲשֵׂה הַקּוֹרְבָנוֹת, שֶׁהֵם בְּמִקּוֹם הַהֶקְרָבָה".

כְּאֲשֶׁר נִתְּבוֹנֵן בְּדַבְרֵי רַשְׁב"י וְהַשֵּׁל"ה הַקְּדוּשׁ, נִשְׁכִּיל לְהַבִּין שֶׁכְּמוֹ שֶׁתְּכַלִּית מִצְוֹת בְּנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיְתָה לְשֵׁם הַשְּׂרָאָת הַשְּׁכִינָה בְּיִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וְעִשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְכֶם". כִּךָ כְּאֲשֶׁר אִישׁ יִשְׂרָאֵל מְנִיחַ תְּפִילִין שֶׁל יָד וְשֶׁל רֹאשׁ, הָרִי הוּא נַעֲשֵׂה מְרַכְּבָה לְהַקַּב"ה, לְהֵיּוֹת בְּבַחֲיַנַּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְהַשְּׂרָאָת הַשְּׁכִינָה.

עֵתָה, בֹּא וְרֵאֵה שִׁיסוּד זֶה (שֶׁעַל-יְדֵי מִצְוֹת תְּפִילִין מְשַׁרְה הַקַּב"ה עָלֵינוּ אֶת שְׁכִינְתוֹ בְּבַחֲיַנַּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ) מֵתֵאִים לְהַפְּלִיא עִם הַכְּתוּב (דְּבָרִים כח, י'): "וְרֵאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ (=הַגּוֹיִים) כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ, וְיֵרְאוּ (=יִפְחָדוּ) מִמֶּךָ", וְדַרְשׁוּ חֲז"ל בְּגִמְרָא (בְּרִכּוֹת ח'): "אֲמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגְּדוֹל: 'כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ' - אֵלּוּ תְּפִילִין שֶׁבְּרֵאשׁ". וְהֵנָּה, בְּעַל הַטּוֹרִים רַמְזוּ, כְּדַרְכּוֹ בְּקֶדֶשׁ: "שֵׁם י-ה-ו-ה נִקְרָא' - רֵאשִׁי תִּיבוֹת 'שִׁי"ן' שֶׁל תְּפִילִין". (כְּאֲמוֹר, עַל הַ"בַּיִת" שֶׁל הַתְּפִילִין שֶׁל הָרֹאשׁ יֵשׁ שְׁתֵּי אוֹתֵיּוֹת ש' - אַחַת מְצַד יְמִין, בְּעַלְת ג' רַגְלִים, וְאַחַת מְצַד שְׂמָאל, בְּעַלְת ד' רַגְלִים). (וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שֶׁמֵּאַחַר וְלִמְדֵנוּ מֵרַשְׁב"י, שֶׁתְּפִילִין הֵם בְּבַחֲיַנַּת מִקְדָּשׁ ("וְעִשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְכֶם"), אֲפֶשֶׁר לְאָדָם לְכוֹן בְּפִרְיַכַּת שְׁבַע הַפְּרִיכוֹת, כְּאִילוֹ הוּא נִמְצָא עֵתָה עַל הַמְּזִבְחַת, וְהוּא כּוֹרֵךְ וְעוֹקֵד אֶת עֵצְמוֹ, וְאֶת כָּל תְּאוֹת לְבוֹ לְפָנָיו ה' יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי לְקַדֵּשׁ וְלִטְהַר אֶת עֵצְמוֹ. וְעַל-יְדֵי כִּךָ תּוֹכַל תְּפִילְתּוֹ לְעֲלוֹת לְרִיחַ נִיחּוּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ ב. צ.). (עַל פִּי "אוֹרְהַ שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְהַס פְּרִידְמָן) "לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְּתִי אֵלָה בְּקַרְבּוֹ"

לְכַאוֹרָה צְרִיכִים לְהַבִּין, מִדּוּעַ הָיָה צְרִיךְ הַקַּב"ה לְהַבִּיא עַל מְצָרִים כָּל-כִּךָ הַרְּבָה מְכוֹת? וְכִי לֹא הָיָה בְּיָדוֹ שֶׁל הַקַּב"ה לְהַבִּיס אֶת פְּרָעָה עַל-יְדֵי מְכוֹת סְפוּרוֹת ?

אֲלָא, מְסַבִּיר הַ"אֲדָרַת אֱלִיהוּ", רַמְזוּ גְּדוּל יֵשׁ כָּאֵן (מוֹבָא בְּסִפּוֹר "וּמְתוֹק הָאוֹר"). הֵנָּה, אוֹמֵר הַקַּב"ה (מִיכָה ז, טו): "כִּימִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מְצָרִים אֲרָאנוּ נְפִלְאוֹת". דְּהֵינוּ, כָּל הַנְּפִלְאוֹת שֶׁעָשָׂה הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל בִּיצִיאַת מְצָרִים, הוּא יִתְבָּרַךְ יַחְזוֹר וְיַעֲשֵׂה אוֹתָם בְּגִאוּלָּה הַעֲתִידָה, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.

וְהֵנָּה, כִּידוּעַ, הַגְּלוּת בְּהָ אָנוּ נִמְצָאִים עֵתָה הִיא גְּלוּת אָדוּם/עֵשׂו ("עֵשׂוּ הוּא אָדוּם"). וּבֵין עֵשׂוּ לְפְרָעָה יֵשׁנוּ קֶשֶׁר הַדּוּק, לְפִי הַחֲשׁבוֹן הַבֹּא: הֵנָּה, אוֹתֵיּוֹת הַמִּילּוּי שֶׁל "פְּרָעָה" "פְּה רִישׁ עֵין הָא" הֵן 376, בְּדִיוֹק כְּגִימְטְרִיָּה שֶׁל עֵשׂו (=376). וְזֶהוּ שְׂאוֹמֵר הַכְּתוּב: "לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְּתִי אֵלָה בְּקַרְבּוֹ". כְּלוּמַר, הַסִּיבָה שֶׁאֲנִי מְרַבֵּה בְּאוֹתוֹת/מְכוֹתֵי

אינה דוקא עבור המצרים, אלא היא גם עבור מי שנמצא בקרבו של פרעה, הוא **עשו**, שהגמטריה שלו נמצאת במילוי/בקרבו של פרעה. אם כן, סיבת ריבוי המכות במצרים היתה מפני שהקב"ה עתיד להכות בהן את עשו, כאשר יבוא לגאול את בניו, לעתיד לבוא, במהרה בימינו, אמן!
והיה לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך" (המאמר בהרחבה באתר "בני ציון")

על הכתוב, **וּלְמַעַן תִּסְפַּר בְּאֲזְנֵי בְנֵךְ וּבֶן בְּנֵךְ...**, "אומרים חכמי ישראל: בשני מקומות בתורה מצינו את המלה **וּלְמַעַן**. בתחילת פרשת "בא" נאמר: **וּלְמַעַן תִּסְפַּר בְּאֲזְנֵי בְנֵךְ וּבֶן בְּנֵךְ...**, ובפרשת "עקב" נאמר: **וּלְמַעַן תִּאָּרְכוּ יָמִים עַל הָאָדָמָה** (דברים י"א, ט'). וזאת כדי לומר לנו, שכל המטפל פראוי בחינוך בניו ובני בניו - זוכה לאריכות ימים על האדמה שהבטיח ה' לעמו.

בענין זה של חינוך הבנים, כתב הרמ"א (או"ח סי' רכה' ס"ב): **"מי שנעשה בנו בר מצוה, יברך: 'ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, שפטרני מעשיו של זה'. וטוב לברך בלא שם ומלכות"**. (פלומר, האב מברך: "ברוך שפטרני מעשיו של זה", בלי להזכיר "ה' אלהינו מלך העולם").

מקור ברכה זו הוא מהכתוב במדרש (בראשית רבה סג', יד'): **"אמר רבי אלעזר: צריך אדם לטפל בבנו עד יג' (=13) שנה. מכאן ואילך צריך שיאמר 'ברוך שפטרני מעשיו של זה'".** אמנם מה שכתב הרמ"א, שטוב לברך בלי שם ומלכות, הוא בגלל שלא נזכרה ברכה זו בגמרא, ועל-כן באמת ראוי לברך "ברוך שפטרני מעשיו של זה" בלי שם ומלכות. (מן הראוי לציון, שהגר"א חולק על הרמ"א, וסובר שצריך לברך בשם ומלכות).

וצריכים אנו להבין ענין זה: על מה בדיוק מברך האב "ברוך שפטרני מעשיו של זה"? על איזה ענין מדובר כאן? הרמ"א, בבארו ברכה זו, כותב (סי' רכה' ס"ק ה'): **"עד עכשיו (=עד גיל בר המצוה) נענש האב כשחטא ה'בן, בשביל שלא חנכו (בדרך התורה והמצוות)".**

כונת הרמ"א היא, שברכה זו נתקנה על-כך שהאב נפטר מחובת החינוך, שהיתה מוטלת עליו עד עתה. לכן, נמצא שעד עכשיו (=עד גיל בר המצוה), אם הבן היה חוטא, היתה אחריות החטא מוטלת על האב, שהוא מחנכו, והיה האב נענש על עונות בנו. ואולם, עתה, בהגיע הבן לגיל בר מצוה, האב נעשה פטור מחובת החינוך, ועל זה הוא מברך: **"ברוך שפטרני מעשיו של זה"** - כי מעתה הוא לא נענש עוד על עונות בנו. לפי זה, חדש ה"פרי מגדים" (או"ח סי' רכה' א"א סק"ה), שהאשה אינה מברכת "ברוך שפטרני מעשיו של זה" על בנה, מאחר וחז"ל לא הטילו עליה חובה לחנך את בניה, כי אם על האב. **"כי אני הכבדתי את לבו... למען שתי אתני אלה בקרבו"**

להלן סיפור נפלא מהספר "מעין האמונה", המראה לנו שכל יהודי ויהודי, ואפילו יהודי שירד לדיוטה התחתונה ביותר, עדין מאמין הוא בבורא העולם, שהוא מנהיג את עולמו. ומעשה שהיה כך היה: כאשר כבשו הבולשביקים את העיר ברדיטשוב, נכנסה לעיר המחלקה הנוצעת לשמצה "בסקציית". אנשי מחלקה זו היו כלם יהודים מומרים, שרדפו באף ובחמה את אחיהם היהודים. הם דאגו לסגירת בתי כנסיות, אטמו מקואות, אסרו את השחיטה הפשרה, ובטלו תלמוד תורה מהיהודים בעיר. ואולם, היהודים למרות כל זאת, דבקו בדתם ובאמונתם, בנו מקואות סודיים, שחטו במחתרת, וגם לא בטלו את תלמודי התורה.

כאשר נודע הדבר למחלקת "בסקציית", הודיעו לכל יהודי העיר להתאסף ברחבת כפר העיר ביום א' לבירור. בשעה ארבע הופיע הקומיסר (שהיה יהודי מומר, וגם אכזר גדול). הוא פסע קוממיות בסגנון צבאי, ואחריו היה שלישי הפנוע, שנשא שרפרף. שניהם נעצרו במרכז הכפר. השליש הניח את השרפרף, והקומיסר דלג ועלה עליו והתחיל בגאווה: **"יודן!" (=יהודים) - התנשא קולו - "שמעתי שאתם עדין דבוקים במצוות. וכי אינכם יודעים ששחר חדש הפציע, ועולם חדש נבנה? רצונכם להיות אנשי האתמול במקום להיות אזרחי המחר? הרי באנו לשחרר אתכם מכבלי המצוות, ופיצד אתם דבקים בכל זאת בכבלי האמונה והדת? אלא בודאי פוחדים אתם מהבורא, פוחדים אתם מהעונש...".** הוא המתין שניות אחדות, ואחר-כך צעק: **"לפחד! אתם יודעים ממי צריך לחשוש ולפחד? אני אגיד לכם: צריך לפחד מאיתנו, מהעמדה אל הקיר לפני כיתת יורים, מגרוש לסיביר, מהשלכה לכלא עם עבודות פרך! מאלו צריך לפחד!"** לפתע הזדקף ואמר: **"הנה, ראו, נקניק טרף בידי. אני אוכל אותו לעיני כלם, והבה נראה אם אענש על-ידי הבורא"**, אמר בהתרסה, ונגס בנקניק הטרף לעיני-כל. כלם שתקו. וכי מה יגידו? הרי גם טיטוס שסף את הפרוכת בבית המקדש...

והנה, פתאום נכרה תכונה בקצה הכפר. אנשים זזו לכאן ולכאן. **"מה קורה שם?"** - שאל הקומיסר בכעס. לא חלפו שניות אחדות, והוא הבין את פשר הענין - החשמלית העירונית חוצה את הכפר, לפיכך מפנים לה כלם את הדרך. לפתע הבחין הקומיסר, שהחשמלית נוסעת במהירות לכיוונו. החשמלית התקרבה במהירות, והקומיסר זנק הצידה ברגע האחרון. החשמלית העיפה את השרפרף, ונפצה אותו לרסיסים. אולם, מעילו הארוך של הקומיסר נתפס באחד מגלגליה של החשמלית, והיא גררה אותו אחריה במהירות עצומה, תוך כדי מות איטי ואכזרי בסקילה. הולם אחז את הנוכחים. היה שקט מוחלט כאשר קבל הרשע הזה את עונשו משמים. אולם, בשקט הזה שנוצר, שמעו הם את מילותיו האחרונות של הקומיסר היהודי לפני שנפח את נשמתו **"שמע ישראל, ה' אלקינו, ה' אחד"**. הנה, האיש שלפני רגע חטא ובקש להתחיא את כל יהודי העיר וכפר בריש גלי, התגלה ברגעיו האחרונים כיהודי מאמין...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

העֵלֹן מוֹקֵדֶשׁ לְכַבוֹד יוֹם הַהִילּוּלָא שֶׁל רַבְנֵי הַקְדוּשׁ הָרַב יִשְׂרָאֵל אֲבוּחֶצִירָא (ה' בְּבֹא סְאֵלִי") זִיע"א,
שָׁחַל בְּ-ד' בְּשַׁבַּט

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת 16:15

©

פְּרֵשֶׁת הַשַּׁבּוּעַ: בֹּא

יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 17:27

עֵרַב שַׁבַּת ב' שַׁבַּט תשע"ד (3.1.14)

הַפְּטָרָה: "הַדְּבָר אֲשֶׁר" (לְקַבֵּל הָעֵלֹן בְּדוּא"ל שֶׁלַח הוֹדְעָה לִּי moshe45@bezeqint.net) (הוֹמְנִים לְפִי הַעִיר חִיפָה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְעֵבֶר ה' לְנִגַּף אֶת מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת הַדָּם"

עַל הַכְּתוּב, "וְעֵבֶר ה' לְנִגַּף אֶת מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת הַדָּם", כְּתוּב בַּמִּדְרָשׁ (מְכִילֵתָא "בֹּא" פְּרָשָׁה י"א): "וְרָאָה (ה') אֶת הַדָּם... מָה רָאָה (ה')? רָאָה דָם עֲקִידָתוֹ שֶׁל יִצְחָק, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כ"ב, ח'): 'אֱלֹהִים יִרְאֶה לוֹ הַשָּׂה לְעֵלָה בְּנֵי'".

וְצָרִיךְ לְהַבִּין עֲנִיָּן זֶה. שְׂכָן, וְכִי מָה הַקָּשֶׁר שֶׁל דָם קָרְבַן הַפֶּסַח לְבֵין עֲקִידָתוֹ שֶׁל יִצְחָק אֲבִינוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ? וַיֵּשׁ לֹמֵר, שְׂדָם קָרְבַן הַפֶּסַח הוּא מִסִּירוֹת נֶפֶשׁ בְּפוּעֵל מִמֶּשׁ. שְׁהָרִי, הַטְּלָה שֶׁהַקְרִיבֵנו יִשְׂרָאֵל הִיָּה הָאֱלוֹהִי/הָעֲבוּדָה הַזֶּה שֶׁל מִצְרַיִם. וְכֹאֲשֶׁר לְקַחוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַטְּלָה, לְשׁוּחֲטוֹ לְקָרְבַן פֶּסַח לְהַ, סָכְנוּ אֶת נַפְשָׁם, כְּמוֹ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לְפָרְעָה (שְׁמוֹת ח', כ"ב): "הֵן נֹזֵבַח אֶת תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם (=הַטְּלָה) לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקֻלְנוּ?"

וְלִכֵּן מְבוֹאֵר בְּטוֹר (או"ח סִימָן תל), שֶׁמִּטְעָם זֶה נִקְרָאת הַשַּׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי הַפֶּסַח "שַׁבַּת הַגְּדוּל", וְכִפִּי שְׁמוּבֵא שָׁם: "וְלִקְחוּ לָהֶם (יִשְׂרָאֵל) כָּל אֶחָד שֶׂה לְפִסְחוֹ, וְקָשֶׁר אוֹתוֹ בְּפָרְעֵי מִטְתּוֹ. וְשִׂאֲלוּם הַמִּצְרַיִם, לְמָה זֶה לָכֶם? וְהַשִּׁיבּוּ (לָהֶם יִשְׂרָאֵל), לְשׁוּחֲטוֹ לְשֵׁם פֶּסַח בְּמִצּוֹת הַשָּׁם עֲלֵינוּ. וְהָיוּ שִׁינֵיהֶם (שֶׁל הַמִּצְרַיִם) קְהוֹת, עַל שְׁוֹחֲטֵי אֶת אֱלֹהֵיהֶן, וְלֹא הָיוּ רְשָׁאִין לֹמֵר לָהֶם דְּבַר. עַל-שֵׁם אוֹתוֹ הַנֵּס קוֹרִין אוֹתוֹ (=אֶת אוֹתָהּ הַשַּׁבָּת) שַׁבַּת הַגְּדוּל".

נִמְצָא לְפִי זֶה, שֶׁיִּשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ שֶׁהַקֶּב"ה יַעֲשֶׂה לָהֶם נֵס גְּדוּל, וְיִצְלִים מִיַּד הַמִּצְרַיִם, וְהָיוּ מוֹכֵנִים לְקִים מִצְוַה זֶה שֶׁל שְׁחִיטַת הָאֱלוֹהִי שֶׁל מִצְרַיִם בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ בְּפוּעֵל מִמֶּשׁ (שְׁהָרִי בְּדֶרֶךְ הַטְּבַע הָיוּ הַמִּצְרַיִם הוֹרְגִים אוֹתָם עַל שְׁוֹחֲטֵים הֵם אֶת אֱלֹהֵיהֶם). הָרִי לָנוּ מִכָּאן, כִּי דָם קָרְבַן הַפֶּסַח הוּא מִסִּירוֹת נֶפֶשׁ בְּפוּעֵל מִמֶּשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַמִּדְרָשׁ: "וְרָאָה (ה') אֶת הַדָּם... מָה רָאָה (ה')? רָאָה דָם עֲקִידָתוֹ שֶׁל יִצְחָק". שְׂכָן, כְּאֲשֶׁר שָׁמוּ יִשְׂרָאֵל אֶת דָם קָרְבַן הַפֶּסַח עַל מְזוּזוֹת בְּתֵיהֶם, רָאָה ה' אֶת מִסִּירוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל יִצְחָק אֲבִינוֹ שֶׁמָסַר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעֲקִידָה, מִסִּירוֹת-נֶפֶשׁ שֶׁהוֹרִישׁ לְבָנָיו אַחֲרָיו, כְּאֲשֶׁר שְׁחָטוּ אֶת הָאֱלוֹהִי/הָעֲבוּדָה הַזֶּה שֶׁל מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם. וּבִזְכוּת זֶה

"וּפִסַּח ה' עַל הַפֶּתַח, וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחָף לְבֹא אֶל בְּתֵיכֶם לְנִגַּף". (עַל פִּי "אוֹרְהַ שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינֶחֶס פְּרִדְמָן) "וְרָאָה (ה') אֶת הַדָּם עַל הַמַּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת... וְשִׁמְרַתֶּם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה לְחֹק לְךָ וּלְבְנֵיךָ עַד עוֹלָם"

עַל הַכְּתוּב, "וְרָאָה (ה') אֶת הַדָּם עַל הַמַּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת... וְשִׁמְרַתֶּם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה לְחֹק לְךָ וּלְבְנֵיךָ עַד עוֹלָם", שׁוֹאֲלִים חֲזו"ל: הֲלֹא מְדוּבָר כָּאן עַל נְתִיבַת הַדָּם עַל הַמַּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת, שְׁצָרִיכִים לַעֲשׂוֹת כֹּךְ לְדוֹרוֹת, כְּפִי שְׁכְּתוּב: "וְשִׁמְרַתֶּם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה לְחֹק לְךָ וּלְבְנֵיךָ עַד עוֹלָם". וְהֲלֹא אֵין אֲנוּ נוֹהֲגִים כֹּךְ! וּמֵאֵז יְצִיאַת מִצְרַיִם אֵין אֲנוּ נוֹתְנִים דָם עַל הַמַּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת בְּחַג הַפֶּסַח. וְכִפִּי שְׁתַּמָּה גַם "אוֹר הַחַיִּים" הַקְדוּשׁ: "וְלֹא רָאִינוּ שְׁעָשׂוּ כֵן קְדְמוֹנֵינוּ, (וְ)גַם רְבוּתֵנוּ לֹא צִיּוּ (לָנוּ) לַעֲשׂוֹת כֵּן".

כְּדִי לְהַבִּין עֲנִיָּן זֶה, נִקְדִּים תְּחִילָה מָה שְׁמֵבִיא רַש"י עַל הַכְּתוּב: "וְאֲעֵבֶר עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְּבוֹסֶסֶת בְּדַמְיָךְ וְאָמַר לְךָ בְּדַמְיָךְ חַיִּי וְאָמַר לְךָ בְּדַמְיָךְ חַיִּי", (בְּשֵׁם הַמְכִילֵתָא): "הִיָּה רַבִּי מֵתִיא בֶן חֶרֶשׁ אוֹמֵר: הָרִי הוּא (=הַקֶּב"ה) אוֹמֵר: 'וְאֲעֵבֶר עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ וְהִנֵּה עֵת דִּדִּים' (יחזקאל ט', ז). הַגִּיעַ (זְמַן הַ) שְׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁפָּעְתִּי לְאַבְרָהָם, שֶׁאֲגַל אֶת בְּנֵי. (וּמֵאַחֵר) וְלֹא הָיוּ בִידֶם (שֶׁל יִשְׂרָאֵל) מִצּוֹת לְהַתְּעַסֵּק בָּהֶם, כְּדִי שִׁיגְאָלוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): 'אֶתָּה עָרַם וְעָרְוָה' (=עָרוּמִים לְלֹא מִצּוֹת). (עַל-כֵּן)... נָתַן לָהֶם (הַקֶּב"ה) שְׁתֵּי מִצּוֹת דָם: (קָרְבַן) פֶּסַח, וְדָם מִלָּה, שֶׁמְלוֹ (יִשְׂרָאֵל) בְּאוֹתוֹ הִלְלָה. שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְאֶרְאֶךָ מִתְּבוֹסֶסֶת בְּדַמְיָךְ' - בְּשְׁנֵי דָמִים". (וְעַל-יְדֵי שְׁתֵּי מִצּוֹת דָם אֵלוֹ נִגְאָלוּ מִמִּצְרַיִם).

וּמִצִּיּוֹ חִידוּשׁ גְּדוּל עַל-כֵּן בְּתַרְגוּם יוֹנָתָן, עַל הַכְּתוּב (שְׁמוֹת י"ב, יג'): "וְהִיָּה הַדָּם לָכֶם לְאֵת עַל הַפֶּתַח אֲשֶׁר אֵתָם שָׁם", שֶׁהַקֶּב"ה רָמַז לְמִשְׁה בְּצִיּוּי זֶה, שֶׁיַּעֲרַבְבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת דָם קָרְבַן הַפֶּסַח עִם דָם הַמִּלָּה יְחַד, וְיִתְּנוּ אֶת שְׁנֵי הַדָּמִים עַל הַמַּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת, וְכִפִּי דְבַרֵי הַתְּרַגּוּם: "וְהִיָּה דָם נִכְסַת פֶּסַחָא וְגִזְרֵיתָ מְהוּלְתָא מְעָרְבַ לְכוּן, לְמַעַבְדַּ מִיָּנִיָּה אוֹת עַל בְּתִיא, דְּאֵתוֹן שְׂרִין תְּמָן" (=וְהִיָּה דָם שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וְדָם בְּרִית הַמִּלָּה מְעוֹרְבַ לָכֶם, לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ אוֹת עַל הַפֶּתַח שֶׁאֵתָם שְׂרוּיִים שָׁם).

ומוסיף על-כך "בעל הטורים" ואומר, שענין זה רמזו בפתוב: "והיה **הדם** לכם לאת על הבתים". שכן, "**לכם**" בגמטריה "**המילה**". ועוד כתב "בעל הטורים": "ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם **בדם** אשר בסף והגעעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן **הדם** אשר בסף". "מן **הדם**" – בגמטריה "**דמי מילה**".

ומצאנו לכך מקור נוסף בפרקי דרבי אליעזר, שישראל לא רק שנגאלו ממצרים בזכות **דם** פסח ו**דם** המילה, אלא שגם הגאולה העתידה תהיה בזכות מצות אלו. וכפי שכתוב שם (פרק כט): "מכאן אתה למד שבני יעקב נימולין היו, ומלו את בניהם ואת בני בניהם, והנחילוה לחק עולם. עד שעמד פרעה הרשע וגזר גזירות קשות, ומנע מהם ברית מילה. וביום שיצאו ישראל ממצרים, נימולו כל העם, מקטון ועד גדול, שנאמר: 'פי מלים היו כל העם היצאים', והיו ישראל לוקחים **דם** ברית מילה ו**דם** פסח, והיו נותנין על משקוף בתיהן. וכשעבר הקב"ה לנגוף את מצרים וראה את **דם** הברית ו**דם** הפסח, נתמלא רחמים על ישראל, שנאמר: 'ואעבר עליך ואראך מתבוסת **בדמך**'. 'בדמך' לא כתיב, אלא '**בדמך**' – בשני דמים – **דם** ברית מילה ו**דם** פסח".

ועוד ממשיך המדרש ואומר: "ואמר לך **בדמך** חיי ואמר לך **בדמך** חיי". רבי אליעזר אומר: וכי מה ראה הפתוב לומר פעמים '**בדמך** חיי'? אלא, אמר הקב"ה: בזכות **דם** ברית מילה ובזכות **דם** פסח נגאלו (ישראל) ממצרים. ובזכות **דם** ברית מילה ובזכות **דם** פסח אתם עתידים להיגאל בסוף מלכות רביעית (במהרה בימינו, אמן). לכך נאמר שתי פעמים '**בדמך** חיי'. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן. המאמר בהרחבה באתר "בני ציון")
"ויהי חשך על ארץ מצרים וימש חשך"

בספר "טובך יביעו" לגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, הוא כותב: פעם אחת, שאל אותי רופא עינים בכיר על הסגולה המובאת במשנה ברורה, בשם הקדמונים (סימן כ"ד, סעיף קטן ז), ש"כל המעביר ציצית על עיניו, כשקורא פ' פרשת ציצית, יהא מובטח שלא יבוא לידי סימוי עינים (=עיורון)". והשבתי לו על-פי דברי הגה"ק בעל החיד"א זיע"א, הכותב, שהטעם למכת חשך שבאה על מצרים היה, כיון שהמצרים שכחו את הטובות שעם ישראל עשו להם (בעת שיוסף כלכל את מצרים, ובעת שיעקב אבינו היה שם, שאז עלה הנילוס, ומצרים נתברכה בשפע גדול). ולכן על ששכחו המצרים את טובתם של ישראל, הנה מידה כנגד מידה חשכו עיניהם במכת חשך. והוסיף החיד"א ואמר, שהדברים רמוזים במלה "**חשך**", שהיא אותיות "**שכח**", וגם אותיות "**כחש**" – לומר לך, שמי ששוכח ומתכחש לטובות שעשו עמו – מכתו חשוכת מרפא.

ואולי זו הסיבה לסגולה הנפלאה המובאת במשנה ברורה, ש"כל המעביר ציצית על עיניו... מובטח שלא יבוא לידי סימוי עינים". שהרי, כאשר יהודי מעביר את הציציות על שתי עיניו ב"פרשת ציצית" (שמוזכרת בה יציאת מצרים, כמו שכתוב: "והיה לכם לציצית וראיתם אתו... אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים") – הרי זה כמי שאומר להקב"ה, שהוא, כיהודי, לא מתנהג כמו המצרים, ששכחו את הטובה, אלא נהפוך הוא, הוא זוכר את כל הטובות והחסדים שעשה עמנו הקב"ה ביציאת מצרים. על-כן, מגיע לו שלא תכהינה עיניו, כמו המצרים כפויי הטובה, אלא יראה **אור גדול**, כפי שכתוב במכת חשך: "ולכל בני ישראל היה **אור** במושבתם". ליום ההילולא של הרה"ק רבי ישראל דב מוילעדניק זיע"א, שנלב"ע ב-כ"א טבת ת.נ.צ.ב.ה

בספר "סיפורי נפלאות" מובא מעשה, שפעם אחת בראש חודש אלול, בא אל הרה"ק רבי ישראל דב מוילעדניק זיע"א סוחר עשיר מבאברויסק ר' יצחק, שהיה חשוף בנים, לא עלינו. כשעמד הסוחר לנסוע מוילעדניק, הוא נקרא לרב, שפקש ממנו שיקנה עבורו חתיכת בד פשתן. הגביר ר' יצחק הבטיח לרבי לעשות כדבריו. ואכן, בראש חודש חשון בא שוב הגביר, והביא לרבי את הבד אשר בקש. שאלו הרבי: האם שלמת את המכס עבור הבד? והגביר השיב בחיוב. הרבי התבונן בבד ובדק אותו. במשך הבדיקה חזר כמה פעמים ואמר בפיו "אך טבת", "אך טבת". אולם, הגביר לא הבין למה רומזים דברי הרבי. אחר-כך ברכו הרבי ואמר לו: יולד לך בן, ותקרא לו "בועז". והוא יאריך ימים כמנין הגמטריה "בועז" – שמונים וחמש שנים... נסע הגביר לביתו. ביום כא' בטבת, נסתלק הרה"ק רבי ישראל דב מוילעדניק לבית עולמו. אולם, קודם הסתלקותו צוה הרבי, שאת התכריכים יתפרו מאותה חתיכת בד שקנה עבורו הגביר ר' יצחק. ואז הבינו כלם את פונת הרבי בדבריו "אך טבת, אך טבת". שכן, "אך" – אותיות כא', יום פטירת הרבי. ובאמת, באותה שנה, בחג השבועות, נולד בן לאותו סוחר, והוא קרא לו בועז, כמצות הרבי...

נא לשמור על קדושת הגיליון

שבת שלום לכל בית ישראל!

העלון מוקדש לכבוד יום ההילולא של רבנו הקדוש הרב ישראל אבוחצירא (ה'בבא סאלי") זיע"א,
שחל ב-ד' בשבט

כניסת השבת 16:15

©

פרשת השבוע: בא

יציאת השבת: 17:27

ערב שבת ב' שבט תשע"ד (3.1.14)

הפטרה: "הדבר אשר" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"והיה לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך כי בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים" (יג' טז')

בפרשתנו, פרשת "בא", למדים אנו על מצוה חשובה שמקיימים אנו בכל יום ויום, (מלבד שבתות וימים טובים), והלא היא מצות הנחת תפילין, שעליה נאמר שהיא זכר ליציאת מצרים, וכפי שפרש הרמב"ן (שמות יג', ט'): "שתכתוב על ירך ועל בין עיניך (את) יציאת מצרים, ותזכור אותה תמיד, למען שתהיה תורת ה' בפיך, לשמור מצותיו ותורותיו...". וצריכים אנו להבין, מה הקשר של מצות הנחת תפילין (=תפילין של יד ותפילין של ראש) לבין יציאת מצרים?

בספרי החסידות, מפי תלמיד הבעש"ט הקדוש, מבואר כי גלות מצרים היתה "גלות הדעת", ולכן בתחילת שליחותם של משה ואהרן לפרעה, שהיה ראש טומאת מצרים, אמר להם פרעה: "לא ידעתי את ה'". וכן מצינו שהקב"ה הזכיר פעמים רבות את ענין הדעת, בקשר ליציאת מצרים: "וידעו מצרים כי אני ה'", וכן: "וידעתם כי אני ה' אלהיכם, המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים".

אם כן, צריכים אנו להבין, מהי פונת חז"ל, כשאמרו שגלות מצרים היתה "גלות הדעת". נקדים להביא את דברי האר"י הקדוש, האומר (שער הפנונת דרוש א' לפסח), שצריכים אנו לדעת שתכלית עבודת האדם היא להגיע למדרגת "מח שליט על הלב", שהרי המח הוא משכן הנשמה הקדושה ושרש המחשבה והדעת, ושם אין שום תשוקה ותאוה לדברים הגשמיים. ועוד מובא, שעיקר תפקיד המח הוא ללמד ולהשפיל, והוא אף מזהיר את האדם להתרחק מן הרע ולהתקרב לטוב.

לעומת זאת, הלב, שהוא שרש המעשה, נוטה יותר לרע, לתאוות ולהמרניות של העולם הזה. לכן, תפקיד האדם הוא "להמליך" את המח על הלב ולקשר בין המחשבה לבין המעשה, כדי שהמחשבה/הדעת תפקח על כל מעשה של האדם, ועל-ידי כך יוכל האדם לשלוט ולהכניע את תאוות לבו, ולא יבוא לידי חטא חלילה.

ואולם, פרעה, שהיה ראש טומאת מצרים, והתגלמות היצר הרע במצרים, רצה בכל מאודו להשקיע את בני ישראל בטומאת מצרים, ולכן שיעבד אותם, והעבידם בעבודה קשה ומפרכת, כדי שלא יהיה להם זמן אפילו לחשוב ולהתבונן בין טוב לרע, כפי שמעיד הכתוב: "ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבודה קשה", ועל-ידי כך לעשות פירוד בין מחשבתם, לבין מעשיהם, כדי שיאבדו את זהותם העצמית ואת קדושתם, וישקעו בטומאת מצרים.

והנה, אומר ה"זרע אמת", שבמלה "מצרים" רמוז רצונו של פרעה להכניס את עם ישראל ל"גלות הדעת". כי כאשר נתבונן במלה "מצרים", נראה כי נמצאות בתוכה האותיות "יצר", המפרידות בין שתי אותיות – מ' פתוחה ו-ם' סתומה – כאשר האות מ' הראשונה הפתוחה מרמזת על "מעשה" (כמו שה-מ' היא פתוחה, כן המעשה הוא פתוח וגלוי לעיני-כל), ולעומת זאת, האות ם' הסתומה רומזת על המחשבה (כמו שה-ם' היא סתומה מכל הצדדים, כך המחשבה סתומה בתוך המח שבראש, ואיננה גלויה).

אולם היצר מעונין להפריד בין המחשבה למעשה, כדי שהאדם יהיה מנותק מן הנשמה (=המחשבה והדעת), וימשך אחר תאוות לבו, וכך ישקע בטומאה. לכן, רובץ לו היצר, ומפריד בין ה-מ', הרומזת למעשה, לבין ה-ם' הרומזת למחשבה, וכך מתקבלת המלה "מצרים", שרומזת ל"גלות הדעת" – נתק בין המחשבה למעשה.

על-כן צונו ה' יתברך על מצות התפילין. שכן, ידוע שתפילין של יד, שאנו מניחים כנגד הלב, הם כדי לשעבד את הלב, שרש המעשה, לה' יתברך, ואילו התפילין של הראש, שאנו מניחים כנגד המח, שרש המחשבה והדעת, הם כדי לשעבד את המח, כלי המחשבה והדעת, לה' יתברך – ועל-ידי כך אנו קושרים את המעשה עם המחשבה, כדי שכל מעשה ומעשה שלנו יהיה תחת פיקוח המחשבה והדעת.

לכן הקפידו חז"ל כל-כך שלא להפסיק בין תפילין של יד לבין תפילין של ראש, שהרי זהו ענין גלות **הדעת** במצרים – לעשות פרוד וניתוק בין **המעשה** ובין **המחשבה**. ואילו עבודת איש ישראל היא לקשר בין **המחשבה** ו**המעשה** לבין ה' יתברך, כך שכל **מעשה ומעשה** שהאדם עושה, יהיה תחת פיקוח **הדעת והמחשבה**, כדי שלא יבוא לידי חטא חלילה.

עתה מובן היטב הקשר בין מצות הנחת תפילין, לבין יציאת מצרים, שכן כשאנו מניחים תפילין, ועושים את רצון ה' יתברך – קושרים את התפילין של היד כנגד **הלב**, ואת התפילין של הראש כנגד **המוח** – אנו בעצם מיחדים/קושרים את **המחשבה** עם **המעשה**, כדי **שהלב**, מקור התאות, יהיה בשליטת **הדעת**, ועל ידי כך נוכל לעבוד את ה' יתברך בלב ובנפש. וברור שענין זה מבטא ומסמל לנו את השחרור האמיתי שלנו משעבוד מצרים, "גלות **הדעת**", ואת היציאה מעבודות לחרות.

ה' יזכנו לקשור תמיד בין המחשבה לבין המעשה, כדי שנוכל לעבדו בלב שלם, אמן כן יהי רצון. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פיינחס פרידמן)

"ויגש" ראשי תיבות יום ו' ג' שבט

רבי אליהו שפירא, ראש מתיבתא ודרשן מפראג, שחי בין השנים 1660–1712 (לפני כ-300 שנה) כותב בספרו "אליה רבה", ששנה שיחול בה התאריך ג' בשבט ביום ששי בשבוע, יהיה אז שלג, גשם וקור באותו החרף. וסימן לכך הוא מביא מהכתוב: "ויגש אליו יהודה...". **"ויגש" ראשי תיבות יום ו' ג' שבט**, וכן **"ויגש" ראשי תיבות גשם שלג וקור יהיה**. דהינו, אם יחול יום ג' שבט ביום ששי בשבוע, אזי באותו חרף יהיה "ויגש" (=גשם שלג וקור).

וכפי דבריו הקדושים (סימן תרפ"ה, אות ד'): "מצאתי כתוב: לעולם כשחל ראש חדש שבט ביום ד' (יום רביעי, שאז ג' בשבט יחול ביום ששי), אזי הוא קור ושלג גדול באותו חרף. והסימן הוא ויגש – ראשי תיבות יום ו' ג' שבט... וכנ"ל, אז אנו דורשים את ראשי התיבות של המלה "ויגש" בסדר הפוך שלג גדול ירד וקור, כי הוא כך בדוק ומנוסה, והירא את דבר ה' מעבדי פרעה הנס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים' (דבריו הובאו גם בספר "מגן אברהם" בחלק "אשל אברהם", סוף סימן תרפ"ה).

"וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים" (יב' יא')

באחד ממסעותיו של החיד"א (רבי חיים דוד אזולאי) לאיטליה, הפליג עמו סוחר יהודי, שהוביל עמו מלאי גדול של גבינה לא כשרה. במשך המסע השתדל הסוחר להשיג מן החיד"א "הכשר" לסחורתו, הלא כשרה, כדי שיוכל למכרה בקהילות ערי איטליה. אולם החיד"א ידע שאין הגבינה כשרה, ועל-כן דחה בתוקף הצעות מפתות שונות מצד הסוחר. פיון שראה כך, החליט האיש לכפות על החיד"א הוצאת "הכשר" בכח הזרוע: הוא שכר כמה ממלחי האניה, ואלו התנפלו על החיד"א באמצע הלילה ואימו להשליכו לתוך הים, אם לא יתן לסוחר את מבוקשו. בלית ברירה נאות החיד"א להוציא כתב "הכשר" לסחורתו של האיש הרשע, וכתב בו לאמר: הגבינה של פלוני כשרה למהדרין, יאכלו עננים וישבעו וכו', ובסיום הוסיף: "וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים", ספר שמו"ת, שנת תקי"ג.

כשהגיע הסוחר לאיטליה, פרסם ברבים שבידו גבינה מארץ הקודש, הכשרה למהדרין בהכשר הגאון הנודע בכל תפוצות ישראל, התכם החיד"א. פנהוג בישראל, הוזמן הסוחר להציג את ה"הכשר" שבידו בפני רב המקום. הרב קרא בעיון רב את נוסח ה"הכשר" שהוגש לו, וכשהגיע למשפט המסים, תמה, על שום מה הוסיף החיד"א את המלים 'בספר שמו"ת', לאחר הזכרת הכתוב: "וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים". הרי כל אחד יודע, שפסוק זה נמצא בפרשת "החדש הזה לכם" שבספר שמו"ת! הרהר הרב שעה ארוכה, עד שנתחור לו, כי במלה "שמו"ת" התכוון החיד"א לראשי התיבות "שנים מקרא ואחד תרגום". עין הרב בתרגום אונקלוס על אותו הפסוק, ומצא שם: "מתניכם חגרים" – חרציוכו יהון אסירין" (=חריצה הגבינה יהיו אסורים). מיד צוה הרב לאסר את הסוחר בבית המאסר שברשות הקהילה, ולאחר חקירה בענין הודה הסוחר, שהוציא את ה"הכשר" מידי החיד"א בדרכי כפיה ואלימות. קם הרב ממקומו בהתרגשות וברך את החיד"א: "ברוך שחלק מחכמתו ליראיו".

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

העלון מוקדש לכבוד יום ההילולא של רבנו הקדוש הרב ישראל אבוחצירא (ה'בבא סאלי') זיע"א,
שחל ב-ד' בשבט

כניסת השבת 16:15

©

פרשת השבוע: בא

יציאת השבת: 17:27

ערב שבת ב' שבט תשע"ד (3.1.14)

הפטרה: "הדבר אשר" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"והיה לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך"

פסוק זה, "והיה לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך", שבסוף פרשתנו, משמש מקור למצות התפילין – של יד ושל ראש. כמו כן, מפסוק זה למדו חכמינו ז"ל, שאין מניחים תפילין בשבתות ובימים טובים. וזאת, כפי שכתוב בגמרא (ערובין צו'): רבי עקיבא אומר: יכול (=הייתי חושב) יניח אדם תפילין בשבתות ובימים טובים? תלמוד לומר: "והיה לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך" – מי שצריכים "אות" יניחו תפילין בימים שבהם דרושה הצגת "אות".

"אות" הוא עד המציין את הקשר בין הקב"ה לישראל. ומאחר וכתוב (דברים יט', טו'): "על פי שני עדים... יקום דבר", צריכים אנו תמיד לשני אותות/עדים שיעידו שאנו בקשר תמידי עם הבורא יתברך. אם כך, יצאו שבתות וימים טובים, שהם נחשבים "אות" ככתוב על השבת (שמות לא יז): "ביני ובין בני ישראל אות הוא לעלם". ואף ימים טובים קרויים "שבת".

והנה, בכל אחד מימות השנה, דרושים לכל אדם מישראל לשני אותות, שיעידו על הקשר האמיץ שבין ה' לבין ישראל. לכן אנו מניחים תפילין בימות החול – כדי שיהיו בידינו שתי אותות (=תפילין ומילה), כנדרש. ובימי שבת ויחג, שכאמור הם עצמם נחשבים "אות", מעידים המילה והימים המקודשים הללו על הקשר שבין הבורא לעמו, ולכן לא דרושה אז הנחת תפילין.

(להלן שלש המצוות הקרויות בתורה "אות": (ברית מילה) "ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם". (השבת) "ביני ובין בני ישראל אות הוא לעלם". (תפילין) "והיה לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך". חז"ל מצינים, שהמילה "שבת" מרמזת בדרך של נוטריקון (=ראשי תיבות) לשלש המצוות האלו שהם כאמור בבחינת "אות". (שבת: שבת, ברית מילה, תפילין)

"קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא"

פעם ספר הרבי מאפטא זצ"ל על אביו של הבעש"ט (רבי אליעזר), שהיה מכניס אורחים מכל הסוגים, ולא היה מפלה בין צדיק לרשע. דבר זה, אמר הרבי מאפטא זצ"ל, רמוז בפסוק: "קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא...".

הנה, "קדש לי" – אם אדם מישראל רוצה באמת להתקדש לפני ה' יתברך, עליו להיות ענותן, ולדעת כי "כל בכור" – כל אחד מישראל הוא "בכור" (=גדול וצדיק ממנו), ולכן אל לו לחפש חטאים וחסרונות במעשי אחרים. וכן, "פטר (=פתח) כל" – פתח כל דבר הוא – "רחם בבני ישראל" – שצריך לרחם על כל איש מישראל, יהיה אשר יהיה. ואולם – "באדם ובבהמה" – להבדיל בין יהודי ליהודי, ולומר, שזה מתנהג כאדם, והשני מתנהג כבהמה – "לי הוא" – זה שיהיה רק לה' יתברך, היודע מעשי בני אדם ומחשבותיהם. ולנו, בשר ודם, אסור להבדיל בין איש לרעהו, וצריכים אנו לרחם על כל אחד ואחד מבני ישראל, ולא להוביל אותם במידה שוה... ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה" (יב' מ')

שנינו במסכת סנהדרין (צ"א ע"א): "פעם אחת באו בני מצרים לדון (=להתדיין, להתווכח) עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון (מלך יון במאה הרביעית לפי מנין העמים). אמרו לו המצרים: הרי הוא (הפתוב) אומר: 'וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום'. תנו לנו את הכסף והזהב שנטלתם מאתנו! (=שלקחתם מאתנו על-ידי שאילה" לצמיתות, ערב צאתכם ממצרים).

אמר גביהא בן פסיסא (איש הדיוט מבני ישראל) לחכמים: תנו לי רשות, ואלך ואדון עמכם (=אתוכח עם המצרים)

לפני אלכסנדרוס. אם ינצחוני – אמרו להם: הדיוט (= אֶזְרָח פְּשׁוּט) שבנו (=מאצ'לנו) ניצחתם. ואם אני אנצח אותם – אמרו להם: תורת משה רבנו נצחה אתכם.

נתנו לו רשות, והלך (גביהא) ודן עמיהם. אמר להם: מהיכן אתם מביאים ראיה זו? (שלקחנו מכם כסף וזהב לפני שיצאנו ממצרים). אמרו לו: מן התורה (המעידה על שאילת כלי כסף וכלי זהב מהמצרים). אמר להם: אף אני, לא אביא לכם ראיה, אלא מן התורה, שנאמר: "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה". לכן, קודם תנו לנו שכר עבודה של שישים ריבוא, ששעבדתם אותנו במצרים ארבע מאות ושלשים שנה! אמר להם אלכסנדרוס מוקדון, החזירו לו תשובה! אמרו לו, תנה לנו זמן שלשה ימים, נתן להם זמן, בדקו ולא מצאו תשובה, מיד הניחו שדותיהן כשהן זרועות, וכרמיהן כשהן נטועות וברחו... (ע"פ מדרשי חז"ל) גלות מצרים – גלות הדיבור

כידוע, במצרים לא יכלו בני ישראל לעסוק בתורה, שהרי היא עדין לא נתנה. וגם את חלק התורה שקבלו מאברהם, יצחק ויעקב לא יכלו ללמוד, מחמת כבד העבודה הקשה שהטיל עליהם פרעה. ולכן הגלות במצרים הייתה גם גלות הדיבור. שכן, איזו תועלת יש בדיבור, כאשר אין אפשרות להשתמש בו לדברי תורה? וזהו הענין שמושה היה "ערל שפתים". שכן, היות ופיותיהם של בני ישראל לא עסקו בתורה מחמת העבודה הקשה, התבטא הדבר אצל משה בכך שהיה ערל שפתים – שהרי משה היה שקול כנגד כל ישראל. על-פי האמור, נבין היטב מה שבאר הרה"ק מראפשיץ זיע"א, בספרו "זרע קדש" (מועדים דף יא): גלות מצרים הייתה כאמור גלות הדיבור, מחמת שלא יכלו שם ישראל לעסוק בדברי תורה. על-כן נקראו כל מלכי מצרים בתאר 'פרעה' – פרעה – אותיות פה רע. כלומר, שלא הניחו לישראל להוציא דיבור טוב מפייהם, ואין טוב אלא תורה.

"ולמען תספר באזני בנך ובן בנך... (י' ב')

אומרים כאן חכמי ישראל: בשני מקומות בתורה מצינו את המלה "ולמען". בתחילת פרשת "בא" נאמר: "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך...". ובפרשת "עקב" נאמר: "ולמען תאריכו ימים על האדמה" (דברים יא, ט'). וזאת כדי לומר לנו, שכל המטפל כראוי בחינוך בניו ובני בנותיו – זוכה לאריכות ימים על האדמה שהבטיח ה' לעמו. רבי יהושע מאוסטרובה, בעל "תולדות אדם", קושר כאן את ראשית הכתוב – "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך...". – לדברי הסיום – "וידעתם כי אני ה'". לדבריו, עלינו להפיק מכאן מוסר השכל לחשיבות היתרה של חינוך הבנים. אם נחדיר בלב בנינו ובני בנותינו את ההפכה בגדולת ה' בעולם – אזי נתעלה גם אנו למדרגה גבוהה בידיעת ה', ויקוים בנו הפסוק: "וידעתם כי אני ה'". "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו" (יא' ז')

על הכתוב "כלב לשנו" אומר רבי מאיר'ל מפרימשלן, שיש כאן רמז כיצד עלינו לנהוג עם הבריות כדי לזכות בברכה והצלחה. "כלב לשנו" מתפרש כאן כך, שעל האדם להקפיד בכל משא ומתן עם הזולת שלבו ולשונו יהיו שוים "כלב (=כמו הלב, כך גם) לשנו", ולא ינקוט ביחסיו עם הבריות דרכי מרמה של "אחד בפה ואחד בלב". ובענין זה מספרים חסידיו: מעשה בשני סוחרים נודעים, שבאו לרבי מאיר'ל מפרימשלן, ובקשו ממנו שיצניק להם סגולה מיוחדת להצלחה בעסק גדול של שותפות, שנכנסו בו לא מכבר.

נטל רבי מאיר'ל מעל השלחן פיסת גיר קטנה ורשם בצידה האחת את האותיות "א – ב", ובצד השני רשם את האותיות "ג – ד". ובעוד הסוחרים משתוממים למראה עיניהם, הושיט להם הצדיק את פיסת הגיר הזעירה, ואמר: שמרו היטב על הכתוב בפתק זה! לדעת, אין לכם סגולה בדוקה ומנוסה להצלחה במסחר, יותר מן הכתוב כאן. הסוחרים לא העזו לשאול את הרבי לפשר האותיות הרשומות בפתק שהושיט להם, אולם הביעו את מבוכתם במראה פניהם. כאן הפתיע אותם רבי מאיר'ל במתן הסבר לאותיות שרשם על הגיר שבידיהם: בצד האחד של הפתק רשמתי את האותיות "א – ב", ופרושן – א' אמונה, ב' ברכה. ובצד השני של הפתק רשמתי את האותיות "ג – ד", ופרושן – ג' גניבה, ד' דלות. והרי פשר הדברים שלפניכם: אם תשאו ותתנו באמונה ובישר, תשרה הברכה במעשי ידיכם, ובכל אשר תפנו תצליחו. ואם חלילה תתפתו למעשי גניבה ומרמה – סופכם יהא דלות ודלדול.

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

בְּנֵי צִיּוֹן

"קֹדֶשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא"

כְּתַב הַ"אֲגָרָא דְפָרְקָא" (סימן רה): "כְּתַבוּ תְלַמִּידֵי הַבַּעַשׂ ט, (שְׁצַרִּיךְ הָאָדָם) לְהִיזְהַר בְּעוֹמְדוֹ מִמִּיטָתוֹ, שְׁתַּהֲיֶה הַמְּחֻשְׁבָּה הָרֵאשׁוֹנָה, הַדִּיבּוֹר הָרֵאשׁוֹן וְהַמַּעֲשֵׂה הָרֵאשׁוֹן לְה' יִתְבָּרַךְ, בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, וְעַל-יָדֵי כֶּךָ יִהְיוּ נִגְרָרִין (=נִמְשָׁכִים) כָּל הַמְּחֻשְׁבָּה וְ(ה)דִּיבּוֹר וְ(ה)מַעֲשֵׂה שֶׁל כָּל הַיּוֹם... (לְה' יִתְבָּרַךְ שָׁמוּ)."

וְהוֹסִיף שֶׁם שְׁדָבֵר זֶה רְמוּז בְּתוֹרָה בְּכַתּוּב (שְׁמוֹת יג, ב'): "קֹדֶשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא". דְּהֵינּוּ, לְקֹדֶשׁ לְה' כָּל בְּכוֹר וְרֵאשִׁית הַמְּחֻשְׁבָּה, כִּי אִזּוֹ "בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא" – כְּלוּמַר, הֵן הַנְּשֻׁמָּה, שֶׁהִיא בְּבַחֲיַנַת אָדָם, וְהֵן הַגּוֹף, שֶׁהוּא בְּבַחֲיַנַת הַנֶּמֶה – "לִי הוּא" – יִהְיוּ קֹדֶשׁ לְה'. שָׁפֵן, עַל-יָדֵי כֶּךָ יוֹכְלוּ הַנְּשֻׁמָּה וְהַגּוֹף לְעִבּוֹד אֶת ה' יִתְבָּרַךְ יַחְדָּיו.

יְסוּד זֶה אָנוּ לְמִדֵּים גַּם מִמְּשַׁנְתּוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל מָרְן מַהֲרִי מִבְּעֵלְזָא זִיע"א (וִיצָא), הַמְּבָאֵר אֶת הַמְּדַרְשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה טו, א'): "וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו, רַבִּי יוֹסִי בֶן זִמְרָא פְּתַח... 'צִמְאָה לָךְ נִפְשִׁי כִּמְהָ לָךְ בְּשָׂרִי'... רַבֵּנן אֲמַרִּי (=אֲמָרוּ): כִּשֶׁם שֶׁנִּפְשִׁי צִמְאָה לָךְ – כֵּן רַמ"ח אֵיבָרִים שֵׁישׁ בִּי צִמְאִים לָךְ".

וְצָרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין עֲנִין זֶה. שָׁפֵן, אֵיךְ שֶׁיֵּךְ כָּאֵן הַפְּסוּק כִּי "צִמְאָה לָךְ נִפְשִׁי כִּמְהָ לָךְ בְּשָׂרִי" לְ"וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו"? וְבֵאֵר מָרְן מַהֲרִי מִבְּעֵלְזָא בְּדַבְרֵי קוֹדְשׁוֹ וְאָמַר, שֶׁכֹּאֲשֶׁר עוֹלָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ שֶׁל אִישׁ יִשְׂרָאֵל לְקַיֵּם אִיזוֹ מִצְוָה, מִיָּד הוּא בּוֹעֵר בְּאֵשׁ תְּשׁוּקָה גְדוֹלָה, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹן אָבִיו שֶׁבְּשָׂמִים. אִוְלָם, כֹּאֲשֶׁר הוּא בָּא לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה בְּפוּעַל, נִכְפִּית פְּתָאוּם אֵשׁ הַתְּשׁוּקָה וְהַתְּלַהֲבוֹת.

וְצָרִיךְ לְהִבִּין עֲנִין זֶה. שָׁפֵן, מִדּוּעַ נִכְפִּית אֵשׁ הַתְּלַהֲבוֹת שֶׁל הַמִּצְוָה כֹּאֲשֶׁר בָּאִים לְקַיֵּם בְּפוּעַל?

וַיֵּשׁ לּוֹמַר, שֶׁהַמְּחֻשְׁבָּה שֶׁבְּאָדָם הִיא מִצַּד הַנְּשֻׁמָּה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁמִּשְׁכָּנָה בְּמַת. וּמִפִּיּוֹן שֶׁהַנְּשֻׁמָּה הִיא חֶלֶק אֶלּוֹק מִמַּעַל, בְּרוּר הוּא, שֶׁכָּל תְּשׁוּקָתָהּ זֶה לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹן קוֹנֵהָ. וְלִכֵּן כֹּאֲשֶׁר עוֹלָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ שֶׁל אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַכּוֹנֵה לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, מִיָּד מִתְּלַהֲבֵת הַנְּשֻׁמָּה בְּגִדְל תְּשׁוּקָתָהּ, לְהִיּוֹת דְּבוּקָה בֵּה' יִתְבָּרַךְ. אֲבָל, כֹּאֲשֶׁר בָּא הָאָדָם לְהוֹצִיא אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ מִן הַכַּח אֶל הַפוּעַל, וְלִקְיֵם אֶת הַמִּצְוָה עַל-יָדֵי הַגּוֹף, שֶׁהוּא כִּידוּעַ חֹמֶר מְגוּשָׁם, הֵנָּה, כֹּאֲמוֹר נִכְפִּית אֵשׁ הַתְּלַהֲבוֹת שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בְּתַחֲלִילָה, כִּי הַגּוֹף הַחֹמֶרִי וְהַעֲכוּר הוּא בְּבַחֲיַנַת "מִים" לְאֵשׁ הַתְּלַהֲבוֹת שֶׁל הַנְּשֻׁמָּה. שָׁפֵן, אֵינן הוּא מִתְּאוּוָה לְדַבְרֵים רֹחֲנִיִּים.

עַל-כֵּן, הַעֲצָה הַיְעוּצָה הִיא, שֶׁתִּכְתֵּב וּמִיָּד כֹּאֲשֶׁר קָם הָאָדָם מִשְׁנָתוֹ, שִׁיקִּבֵּל עָלָיו עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם, וַיִּמְלִיךְ אֶת הַקַּב"ה עַל כָּל רַמ"ח אֵיבָרָיו וְשֵׁס"ה גִּידָיו, וְעַל-יָדֵי כֶּךָ לֹא יוֹכֵל שׁוּם עֵיכוּב מִצַּד הַגּוֹף כָּל הַיּוֹם. שָׁפֵן, גּוֹפּוֹ יִשְׁתַּוְּקֶק לְעִבּוֹד אֶת ה', וְיוֹכֵל לְקַיֵּם אֶת כָּל הַמִּצְוֹת בְּמַעֲשֵׂה בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּקָה כִּפִּי שֶׁהִיָּתָה לוֹ בְּמַחְשַׁבָּה.

וְזֶה שֶׁאָמַר נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל (תְּהִלִּים סג, ב'): "אֱלֹהִים אֱלִי אֶתָּה אֲשַׁחֲרֶךְ צִמְאָה לָךְ נִפְשִׁי כִּמְהָ לָךְ בְּשָׂרִי". דְּהֵינּוּ, כְּבָר בְּשַׁחֲרִית (= "אֲשַׁחֲרֶךְ"), אָנִי מִמְּלִיךְ אֶת הַקַּב"ה עָלַי, בְּאוֹמְרִי "אֱלֹהִים אֱלִי אֶתָּה", וּבְזִכּוֹת זֶה אֵינן לִי שׁוּם עֵיכוּב מִצַּד הַגּוֹף, מִפִּיּוֹן שֶׁגַם הַגּוֹף מְזַדְכֵּךְ וּמִתְעַלָּה כְּמוֹ הַנְּשֻׁמָּה, וְכַתּוּבָה מִכֶּךָ – "צִמְאָה לָךְ נִפְשִׁי כִּמְהָ לָךְ בְּשָׂרִי" – לֹא רַק נִפְשִׁי צִמְאָה לָךְ, אֲלָא גַם "כִּמְהָ לָךְ בְּשָׂרִי" – גַּם הַגּוֹף רוּצָה וְכִמְהָ (=מִשְׁתַּוְּקֶק) לְעִבּוֹד אֶת ה' יִתְבָּרַךְ.

"וְכָל בְּכוֹר אָדָם בְּבִנֵּיךְ תִּפְדֶּה" (עַל פִּי "אוֹרְהָ שֶׁל תּוֹרָה" לְהַר"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

עַל מִצְוֹת פְּדִיּוֹן הַבֵּן הַכְּתוּבָה בְּפִרְשֵׁתָנוּ (יג, יג): "וְכָל בְּכוֹר אָדָם בְּבִנֵּיךְ תִּפְדֶּה", כּוֹתֵב הַרַמְבַּ"ם (הַלְכוֹת בִּיבּוּרִים פ"א ה"א): "מִצְוֹת עֲשֵׂה עַל כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל לְפָדוֹת אֶת בְּנוֹ, שֶׁהוּא בְּכוֹר לְאִמּוֹ הַיִּשְׂרָאֵלִית, שֶׁנֶּאֱמַר: 'פֶּטֶר רֶחֶם לִי...'"

וְאִם כֶּךָ, וְצָרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין אֶת עִמְק מִצְוֹת פְּדִיּוֹן הַבֵּן: מִדּוּעַ צָרִיכִים לְפָדוֹת אֶת בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל? וְגַם יֵשׁ לְהִבִּין, מִדּוּעַ יֵשׁ לְפָדוֹת אֶת הַבְּכוֹר בְּחַמִּישָׁה סְלָעִים, כִּפִּי שֶׁכְּתוּב (בְּמִדְבָר יח, טו): "וּפְדוּיָו מִבֶּן חֲדָשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקָלִים?"

נִקְדִּים לְהִבִּיא מֵאֲמָר מוּפְלָא בּוֹזֵהר הַקְּדוּשׁ עַל מִצְוֹת פְּדִיּוֹן הַבֵּן, הַמְּבָאֵר, שֶׁמִּלְאָךְ הַחַיִּים וּמִלְאָךְ הַמְּוֹת נֶאֱבָקִים עַל

חיי הַבְּכוֹר – לחיים ולמוֹת. אוֹלַם, כַּאֲשֶׁר מְקַיְמִים יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְוֹת פְּדִיּוֹן הַבֵּן, גּוֹבֵר מִלְּאֲךָ הַחַיִּים עַל מִלְּאֲךָ הַמּוֹת, וְהַבְּכוֹר יוֹצֵא מִמוֹת לַחַיִּים. וּכְפִי דְבַרֵי הַזֹּהָר הַקְּדוּשׁ (הַקְּדָמָה יד' מִתּוֹרָגִים): "מִצְוָה שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה (לְאִישׁ יִשְׂרָאֵל), לַעֲשׂוֹת פְּדִיּוֹן לְבָנוֹ, לְקוֹשְׁרוֹ בַחַיִּים. (שָׁפָן)... שְׁנֵי מְמוֹנִים הֵם (עַל הַבֵּן הַבְּכוֹר) – אֶחָד (מִלְּאֲךָ) שֶׁל חַיִּים, וְאֶחָד (מִלְּאֲךָ) שֶׁל מוֹת... וְכַאֲשֶׁר יִפְדֶּה הָאָדָם אֶת בְּנוֹ, מִיַּד אוֹתוֹ מְמוֹנָה שֶׁל מוֹת... לֹא יְכוּל (מִלְּאֲךָ הַמּוֹת) לְשַׁלּוֹט עָלָיו... וְלִכְן, בְּאוֹתוֹ פְּדִיּוֹן מִתְקִים זֶה שֶׁל (הַחַיִּים, וְנַחֲלָשׁ אוֹתוֹ) (מִלְּאֲךָ מְמוֹנָה) שֶׁל מוֹת. (וְלִכְן צָרִיךְ לְדַעַת), (שׁ) בְּפְדִיּוֹן זֶה הוּא קוֹנֶה לוֹ חַיִּים... וְאוֹתוֹ צֵד רַע (=מִלְּאֲךָ הַמּוֹת) עוֹזֵב אוֹתוֹ, וְלֹא נֶאֱחָז בּוֹ".

בְּהַגְהוֹת שֶׁל ה"בְּנֵי יִשְׁשֻׁכָר" עַל הַזֹּהָר (שָׁם), הוּא מְצִיֵּן כִּי דְבַרֵי הַזֹּהָר הֵם מְקוֹר לְמָה שֶׁפְּתוּב בְּסִפְר חֲסִידִים (סִימָן שֶׁלד'): "מַעֲשֵׂה בְּבַחֲרוֹר אֶחָד, שֶׁהָיָה נְטוּי לְמוֹת, אָמַר (לְסוֹבְבִים אוֹתוֹ): תְּפֹדוּנִי. כִּךְ הָיָה צוֹעֵק. אָמְרוּ לְחֹכְמָם: מָה הוּא אוֹמֵר? אָמַר לָהֶם: שְׁמָא הוּא בְּכוֹר. אָמְרוּ (לוֹ): כֵּן (=בְּכוֹר הוּא). אָמַר לָהֶם: לְפֹדוֹתוֹ וַיַּחֲיָה. מִיַּד נִתְּנוּ לְכַהֵן ה' (=5) סְלָעִים (=סְכוּם כֶּסֶף) וַתְּהִי כ"ה שָׁנִים אַחֵר-כִּךְ".

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף מָה שֶׁכְּתַב הַגֵּה"ק הַחִיד"א זצ"ל ("מְדַבֵּר קְדָמוֹת" מַע' פ' אוֹת י'): "מְסוֹרֶת בְּיַדֵּינוּ מִפִּי זְקֵנִים שֶׁקְּבְּלוּ מִהַקְּדָמוֹנִים, כִּי אִישׁ אֶשֶׁר יָקִים מִצְוֹת פְּדִיּוֹן בְּנוֹ הַבְּכוֹר פְּדִין, וַיִּתֵּן ה' סְלָעִים לְכַהֵן בְּשִׂמְחָה, וַהֲיָה לוֹ (=לְכַהֵן) לְגִמְרֵי, שֶׁלֹּא יַחְזִיר הַכֹּהֵן שׁוֹם דְּבַר בְּשׁוֹם אוֹפֵן, יִהְיֶה בְּטוֹחַ שֶׁהֵילֵד יַחֲיָה וַיִּנְצַל מִפְּגַעֵי חוֹלֵי הַיָּלָדִים, וַיִּגְדַּל וַהֲיָה לְאִישׁ". וְצָרִיכִים אֲנִי בִּיאוֹר עַל דְּבַרֵי הַזֹּהָר הַקְּדוּשׁ. שָׁפָן, מָה חֲטָאוּ וּמָה פִּשְׁעוּ שֶׁל הַבֵּן הַבְּכוֹר, שֶׁדוֹקָא עָלָיו נֶאֱבָקִים מִלְּאֲךָ הַחַיִּים וּמִלְּאֲךָ הַמּוֹת, אִם לַחַיִּים אוֹ חֲלִילָה לְמוֹת, וַחֲיִבִים לְפֹדוֹת אֶת הַבֵּן הַבְּכוֹר כְּדִי לְהוֹצִיא אוֹ לַחַיִּים? בְּסִפְר "אוֹר הַחֲמָה" עַל הַזֹּהָר, הוּא מְבִיא שֵׁם בִּיאוֹר בְּשֵׁם רַבִּי אַבְרָהָם גְּלָאֲנְטִי, הַאוֹמֵר: "אֶפְשֶׁר הִטְעַם מִפְּנֵי שֶׁהִקְב"ה הֵרַג בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם, (וְ)נִשְׁאַר לוֹ לְסַמָּא (=מִלְּאֲךָ הַמּוֹת) מִשְׁטָמָה עִם (=עַל) יִשְׂרָאֵל. וְלִכְן צָרִיךְ שֶׁהַפְּדִיּוֹן יִהְיֶה ה' סְלָעִים, כִּנְגַד מִפֶּת בְּכוֹרוֹת, שֶׁנַּעֲשׂוּ בִּידוֹ שֶׁל הַקְּב"ה, שֶׁהֵם ה' אֲצַבְעוֹת... כִּי בַחֲמֵשׁ סְלָעִים שֶׁהָאָדָם פּוֹדֶהוּ – בָּהֶם מִמֶּשׁ פּוֹדֶהוּ מִהַמּוֹת...".

מִבִּיאוֹר דְּבַרֵי שֶׁל ה"אוֹר הַחֲמָה", אֲנִי לְמַדִּים, שֶׁלְּבְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל יֵשׁ קְדוּשָׁה, מִשׁוּם שֶׁבִּיצִיאַת מִצְרַיִם הֵרַג הַקְּב"ה אֶת כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם, וְאֶת בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל הַצִּיל, וְלִקַּח ה' לְחֶלְקוֹ, כְּפִי שֶׁכְּתוּב: "כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיוֹם הַפֶּתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַקְּדוֹשִׁתִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל". לִכֵּן כּוֹעֵס הַס"מ עַל הַבֵּן הַבְּכוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּינּוֹן שֶׁהוּא מְזַכֵּיר לוֹ, שֶׁבַעַת הִרִיגַת בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם, הַצִּיל הַקְּב"ה אֶת בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל מִיַּד, כְּפִי שֶׁכְּתוּב: "...וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְנֶגֶף". וּמִטַּעַם זֶה צְוָה הַקְּב"ה לְפֹדוֹת כָּל בְּכוֹר מִיִּשְׂרָאֵל בְּ-ה' (=5) סְלָעִים, שֶׁהֵם כִּנְגַד ה' אֲצַבְעוֹת הַיָּד, שֶׁבָּהֶן הִכָּה הַקְּב"ה אֶת כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם. וְעַל-יַדֵּי ה' (=5) הַסְּלָעִים הִלְלוּ מִפְּנֵי הַקְּב"ה אֶת מִלְּאֲךָ הַמּוֹת וּמְכַנְּיָעוּ, כְּדִי שֶׁלֹּא יוֹכֵל לְהַזִּיק לְבֵן הַבְּכוֹר. (הַמִּשְׁךְ הַמְּאֵמֵר בְּהַרְחָבָה בְּאֵתֵר "בְּנֵי צִיּוֹן") הַסִּיפּוֹר לְכַבוֹד יוֹם הַהִילוּלָא שֶׁל רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ הֵרַב יִשְׂרָאֵל אֲבוּחֲצִירָא זִיע"א, שְׁחָל בְּ-ד' בְּשַׁבָּט

"עֲצוֹר כְּאֵן", שָׁמַע בְּעַל הַמוֹנִית אֶת קוֹלוֹ הַמְּצוּהָ שֶׁל ה"בְּבֹא סָאֲלִי", וְהַמְּפָר חֲדוֹת אֶת שְׁלוֹת הַנְּסִיעָה. אָט אָט הִחַל הַנְּהַג לְהֵאָט, וּבְלָבוֹ הָיָה מְהֵרָה – "הֵרִי מִיַּד יוֹם בְּיוֹמוֹ הַנְּנִי עוֹשֵׂה דְרָךְ זוֹ אֶל מְרָכּוֹ הָאֶרֶץ וַחֲזוֹר לְכִיוּן בְּאֵר-שָׁבַע, וּמַעוֹלָם לֹא נִתְּבַקְּשִׁי לְעֲצוֹר בְּמָקוֹם זֶה". "לְשֵׁם מָה עֲצַרְנוּ בְּמָקוֹם זֶה?" שָׁאֵל הַנְּהַג. "מַעֲזֵן יֵשׁ כְּאֵן, וְאֲנִי מְבַקֵּשׁ לְטָבוֹל בְּמִימֵי" עָנָה לוֹ ה"בְּבֹא סָאֲלִי". הַנְּהַג, הִנְרָאָה כְּבִלְתִּי מֵאֲמִין, הַחֲנָה אֶת מוֹנִיתוֹ בְּשׁוּלָיִם הֶרְחוֹקִים שֶׁל הַכְּבִישׁ, כְּדִי שֶׁלֹּא תִשְׁמַשׁ מִפְּגַע לְכִלֵּי רֶכֶב אַחֲרֵים, וְהַצְטָרֵף ל"בְּבֹא סָאֲלִי". לְאַחַר הַלִּיכָה רַגְלִית קִצְרָה בְּתוֹךְ חֲרֵשׁ טְבַעֵי מְדוּלְדָל בְּעֲצִים, נִמְצָא הַמַּעֲזֵן, סִפְק מַעֲזֵן סִפְק בְּאֵר. מִכָּל מָקוֹם, הַמֵּים צָפוּ עַל-פִּי הַבְּאֵר. ה"בְּבֹא סָאֲלִי" יָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג... לְיָמִים, הִסִּיעַ בְּעַל הַמוֹנִית נוֹסְעִים שֶׁהִתְעַנְּנוּ בְּקוֹרוֹת ה"בְּבֹא סָאֲלִי" וְנִפְלְאוֹתָיו. וַהֲיָה בְּעַל הַמוֹנִית מְפִלְיָאָם בְּסִיפּוּרָיו עַל ה"בְּבֹא סָאֲלִי", עַד שֶׁהִגִּיעַ לְאוֹתוֹ מָקוֹם בּוֹ עֲצָרוּ הוּא וְה"בְּבֹא סָאֲלִי". "הִנֵּה, בְּמָקוֹם זֶה בְּקִשְׁנֵי ה"בְּבֹא סָאֲלִי" לְעֲצוֹר עַל-מְנַת לְטָבוֹל בְּמַעֲזֵן סְמוּךְ, הִלְכְּתִי עִמּוֹ וּרְאִיתִיו טוֹבֵל... אֵין אִישׁ יוֹדַע עַל קִיוּמוֹ שֶׁל מַעֲזֵן זֶה, שֶׁהֵרִי מַעוֹלָם לֹא רְאִיתִי רֶכֶב עוֹצֵר בְּמָקוֹם זֶה...". "הִבֵּה נִצָּא לְמָקוֹם" קָרָא אֶחָד הַנוֹסְעִים, וְהִיתֵר הַחֲזוּקוֹ אַחֲרָיו. יַחְדָּיו הִלְכוּ עַד לְאוֹתוֹ חֲרֵשׁ טְבַעֵי, מְדוּלְדָל עֲצִים, אֶךְ הַבְּאֵר סִפְק מַעֲזֵן לֹא נִמְצָאוּ. הַנְּהַג נִרְאָה נְבוּךְ וּמְבוּיָשׁ לֹא מַעֲט. "כְּאֵן, בְּמָקוֹם זֶה טָבַל ה'בְּבֹא סָאֲלִי", אָמַר בְּקוֹל חֲרִישִׁי וּמְבוּיָשׁ. הַנוֹסְעִים הִבִּינוּ לְלָבוֹ. מִשְׁעָלוּ לְמוֹנִית זָרַק אֶתֵד מִן הַחֲבוּרָה לְחֶלֶל הָאוֹיֵר: "נְזוּמְנָה לוֹ, ל'בְּבֹא סָאֲלִי", בְּאֶרֶה שֶׁל מְרִים, כְּמָה חָבַל שֶׁלֹּא זָכִיתָ לְטָבוֹל בָּה...".

שַׁבַּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!